

KOLEJ na MAZOWSZE

koleją na weekend

przewodnik turystyczny

KOLEJ na MAZOWSZE

koleją na weekend

przewodnik turystyczny

Wydawca:

Fundacja TERAZ MAZOWSZE
ul. Marszałkowska 140, 00-950 Warszawa

ISBN 978-83-8218-287-3

Egzemplarz bezpłatny

Warszawa 2025

Wszelkie prawa zastrzeżone. Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana bez pisemnej zgody Wydawcy.

Mazowsze.
serce Polski

Mazowsze » dla organizacji
pozarządowych »

FUNDACJA
TERAZ MAZOWSZE

Wydawnictwo opracowane i wydane w 2025 roku przez Fundację TERAZ MAZOWSZE - www.terazmazowsze.eu
w ramach realizacji projektu pt. „KOLEJ na MAZOWSZE – koleją na weekend – przewodnik turystyczny”.
Zadanie publiczne sfinansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego.

MAZOWSZE SERCE POLSKI

Mazowsze – jeden z najbardziej atrakcyjnych regionów turystycznych w Polsce. Doskonale położony, łatwo dostępny, także dla jego mieszkańców. Wielowiekowa historia spleta się tutaj z nowoczesnością, a zabytki, muzea i atrakcje turystyczne harmonijnie przenikają się z bezcenną przyrodą. Zachwycające mazowieckie krajobrazy i wciąż rozwijająca się oferta skierowana do różnych grup turystów są niebywałą inspiracją, dla nas – mieszkańców regionu, ale również dla mieszkańców innych części kraju. Po Mazowszu podróżuje się łatwo i przyjemnie. Oczywiście – jest dobrze rozwinięta sieć dróg i autostrad, ale auto warto zostawić w domu.

Oddajemy w Wasze ręce przewodnik inny niż wszystkie. Znajdziecie w nim niebanalne pomysły na ciekawe spędzenie czasu na Mazowszu. Starannie wyselekcjonowane miejsca i atrakcje znalazły się tu nieprzypadkowo – do każdego bowiem dojedziecie pociągiem Kolei Mazowieckich, a czasami również Szybką Koleją Miejską SKM. Czekają na Was zabytki i muzea, obiekty industrialne, pełne tradycji i ciekawych wydarzeń skanseny, a także otulone przyrodą miejsca rekreacji i wypoczynku. Dodatkowym smaczkiem są kolejowe ciekawostki. Nie brakuje również garści informacji praktycznych.

Do przewodnika dołączona jest mapa turystyczna województwa mazowieckiego z siatką połączeń Kolei Mazowieckich.

Odkryjcie z nami Mazowsze koleją!

O KOLEJACH MAZOWIECKICH

Biało-zielono-żółte pociągi są niemal tak charakterystycznym elementem mazowieckiego krajobrazu, jak Pałac Kultury i Nauki czy Puszcza Kampinowska. Od ponad 20 lat przemierzają Mazowsze z południa na północ i z zachodu na wschód, wychodząc również poza jego granice. Spółka Koleje Mazowieckie jest pierwszym w Polsce samorządowym przewoźnikiem kolejowym. Na początku jej działalności, w 2004 r., obsługiwała jedynie 9 linii o łącznej długości 904 km. Wówczas z jej usług korzystało ok. 40 milionów pasażerów, dzisiaj liczba ta sięga niemal 65 milionów. Wśród nich są turyści – zarówno ci przyjeżdżający na Mazowsze z innych części Polski, jak i mieszkańcy regionu.

Dla nich Koleje Mazowieckie co roku przygotowują specjalne oferty, zachęcając do poznawania Mazowsza z perspektywy pociągu.

Akcja promocyjna **Koleją do kultury** – na podstawie biletu na przejazd pociągiem Kolei Mazowieckich można skorzystać z atrakcyjnych zniżek u partnerskich instytucji kultury (<https://dokultury.mazowieckie.com.pl/pl>).

Mazobilet – jeden bilet i wiele możliwości podróżowania. W ramach Mazobiletu możesz podróżować w każdy weekend od godz. 19 w piątek do godz. 8 w poniedziałek (www.mazowieckie.com.pl/pl/strefa-podroznich/mazobilet-jeden-bilet-i-wiele-mozliwosci-podrozowania).

KM-35 – podróż dla młodych i seniorów 35% taniej, do zniżek uprawnione są dzieci i młodzież do ukończenia 26 roku życia, nie posiadające uprawnień do ulgi ustawowej oraz osoby, które ukończyły 60 lat (www.mazowieckie.com.pl/pl/strefa-podroznich/km-35).

W RYTMIE ŚWIDERMAJERA

OTWOCK I OKOLICE

Pensjonat Abrama Gurewicza

 KM – linia R7 (Warszawa Zachodnia – Dęblin)

 SKM – linia S1 (Pruszków – Otwock)

Informacje praktyczne

- Otwocki Rower Miejski <https://otwockirower.pl>
- Wydarzenia kulturalne, kino, teatr, imprezy plenerowe MOKTIS <https://moktis.pl>
- Komunikacja miejska w Otwocku <https://otwock.pl/bezplatna-komunikacja-miejska>

Otwock – miasto z klimatem. Niegdyś znane uzdrowisko otoczone sosnowymi lasami, dzisiaj ponownie przyciąga do siebie turystów. Początki jego istnienia sięgają XV w., ale to budowa Kolei Nadwiślańskiej pod koniec XIX w. przyniosła mu prawdziwy rozwój i nie mniejszą sławę. Wyjątkowe położenie między Wisłą i dolnym Świdrem, specyficzny mikroklimat borów sosnowych, piękna drewniana architektura i świetna infrastruktura – czynią dzisiaj z Otwocka jedną z ciekawszych destynacji turystycznych na Mazowszu.

Spacerem przez miasto

Wszystko jest tu niemal w zasięgu ręki – na początek więc proponujemy spacer, podczas którego zobaczycie wszystkie najważniejsze miejsca w mieście. Punktem startowym niech będzie **zabytkowy dworzec PKP** w sercu Otwocka, tu bowiem wysiądziecie z pociągu. Zaraz obok znajduje się Skwer 7. Pułku Ułanów – świetnie zaaranżowana przestrzeń wypoczynku i rekreacji, z placem zabaw dla najmłodszych, alejkami spacerowymi, zadaszonymi ławkami i pergolami, parkowymi leżakami i piękną zielenią. Naprzeciwko zaś jest **Scena Centrum** (ul. Andriollego) – miejsce rekreacji, wydarzeń kulturalnych i sportowych. Od kilku lat nieprzerwanie tętni życiem, szczególnie w sezonie letnim. Stoi za tym przede wszystkim prężnie działający Miejski Ośrodek Kultury, Turystyki i Sportu, który prowadzi także **kino Oaza** i **Teatr im. Jaracza** (ul. Armii Krajowej). Przy tej samej ulicy znajdują się kolejne otwockie perełki. **Pomnik „Biało-Czerwonej Iskry”**, czyli samolot „wzbijający się” pomiędzy drzewami na skwerze w pobliżu otwockiego ratusza. To wierna kopia Iskry, która

Pomnik „Biało-Czerwonej Iskry”

11 listopada 1998 r. rozbiła się w otwockim Soplicowie. I dalej – jedna z najpiękniejszych budowli w mieście – **dawny Pensjonat Abrama Gurewicza**, dzisiaj absolutnie zachwycający przykład zrewitalizowanego „świdermajera”. Nowy Gurewicz to ekskluzywna restauracja, kawiarnia i mnóstwo otwockiej historii, związanej nie tylko z **Michałem Andriollim** – twórcą stylu w architekturze, ale również z tzw. **linią otwocką**, wzdłuż której rozwijały się popularne letniska, a także z **otwockimi żydami** (podczas II wojny światowej w mieście istniało jedno z największych gett na Mazowszu). Nowy Gurewicz niemalże graniczy z **Parkiem Miejskim**, kolejnym doskonałym miejscem wypoczynku i rekreacji. Atrakcją jest tu m.in. tętnią solankowa, a w planach – pijalnia wód mineralnych, która ma powstać niedaleko parku. Są też place zabaw, pump truck oraz klimatyczna kawiarnia „Sosenka”. Wizyta w niej to doskonale zakończenie spaceru.

Velo Otwock. Propozycja nie tylko dla aktywnych

Niemal 70 km tras i pięć szlaków rowerowych: **Nadświdrzański, Letniskowy, Kolejowy, Sosnowy i Alpejski**. Najdłuższy ma 18,6 km, a najkrótszy i najbardziej ekstremalny – 6,6 km. Cztery z nich zaczynają się przy dworcu kolejowym. Trasy mają w większości charakter spacerowy, są idealnym sposobem na poznawanie Otwocka. Świetnie oznakowane, z miejscami odpoczynku, poprowadzą Was przez najciekawsze miejsca w całym mieście / <https://velootwock.pl>.

Wypoczynek nad Świdrem

Na spragnionych wypoczynku nad wodą czeka **Otwocka Plaża Miejska** (ul. Turystyczna). Miękkie piasek, czysty i płytki Świder zachęcają do plażowania i kąpeli. Do dyspozycji plażowiczów dostępny jest grill, bar, leżaki, ławki z parasolami, plac zabaw oraz boisko do gry w piłkę plażową (Fb: Otwocka Plaża Miejska). A po drugiej stronie rzeki, już na terenie Józefowa, czeka na Was Hydrosfera – ze strefą wypoczynku, zabawy i edukacji.

Atrakcje w okolicy

- » **Centrum Edukacji Leśnej w Celestynowie** – jedno z największych i najnowocześniejszych tego typu miejsce w Polsce. To cały kompleks, na który składają się m.in. wiaty edukacyjne, zwierzyńiec, plac zabaw, ogród dendrologiczny i budynek główny z multimedialną ekspozycją, w którym prowadzone są ciekawe zajęcia edukacyjne. Wszystko otoczone

jest zielenią lasów i łąk, nad pięknie zagospodarowanym oczkiem wodnym. Na co dzień prowadzone są tu zajęcia edukacyjne dla grup zorganizowanych, co jakiś czas odbywają się jednak drzwi otwarte – i to wówczas warto tu przyjechać! / ul. Wojska Polskiego 46 / www.celestynow.warszawa.lasy.gov.pl.

- » **Józefów – Willa Frankówka** – przepiękna stylowa willa zachwycająca misternie rzeźbionymi koronkowymi zdobieniami na werandach i oknach. Jako Dom Nauki i Sztuki, jedna z placówek Miejskiego Ośrodka Kultury w Józefowie, ponownie tętni życiem. Znajduje się niemal naprzeciwko stacji PKP Józefów. Zaraz obok jest zagospodarowany skwer wypoczynkowy oraz słynna cukiernia „Babcia Hela” / ul. Kardynała Wyszyńskiego 2, <https://mokjozefow.pl>.

2 PRZYGODA NA WĄSKICH TORACH PIASECZNO

Stacja PKP Piaseczno Miasto

 KM – linia R8 (Warszawa – Radom)

 SKM – linia S4 (Piaseczno – Zegrze Południowe)

Informacje praktyczne

- Bilety na przejazd kolejką wąskotorową najlepiej kupować: www.bilety.kolejka-piaseczno.pl
- **Piaseczyńsko-Grójeckie Towarzystwo Kolei Wąskotorowej**
ul. Sienkiewicza 14, 05-500 Piaseczno
tel. + 48 22 7567638, www.kolejka-piaseczno.pl

Piaseczyńsko-Grójecka Kolej Wąskotorowa, symbol Piaseczna. Niegdyś służyła mieszkańcom południowych części aglomeracji warszawskiej w codziennych dojazdach, dzisiaj jest wielką atrakcją turystyczną. To jedna z dwóch czynnych w Polsce kolei wąskotorowych o rozstawie szyn 1000 milimetrów.

Garść historii

Historia kolejki zaczęła się pod koniec XIX w., kiedy to słynny warszawski krawiec, u którego ubierała się polska arystokracja – Eugeniusz Paszkowski – otrzymał koncesję na budowę kolejki od placu Keksholmskiego, wzdłuż Traktu Aleksandryjskiego (obecnie ul. Puławskiej), przez Piaseczno do Góry Kalwarii. Najbardziej dynamiczny rozwój kolejki nastąpił w okresie międzywojennym. Do swoich struktur wchłonęła Kolej Wilanowską, dzięki czemu stała się podstawowym środkiem komunikacji i transportu południowych okolic Warszawy. Po II wojnie światowej mówiono, że co dziesiąta cegła służąca do odbudowy stolicy została przywieziona kolejką grójecką z cegielni w Gołkowie. Ostatni rozkładowy pociąg pasażerski odjechał na tej trasie w 1991 r., a towarowy w 1996 r. W 1994 r. kolejkę wpisano do rejestru zabytków dawnych województw warszawskiego i radomskiego. Obecnie kolej prowadzi przewozy o charakterze turystycznym na 15-kilometrowym odcinku Piaseczno Miasto – Tarczyn Wąskotorowy.

Przystanek w Runowie

Na szlaku Piaseczyńsko-Grójeckiej Kolei Wąskotorowej

Przygoda z piaseczyńską wąskotorówką to pomysł na spędzenie całego dnia, czy to z rodziną, czy z przyjaciółmi. Startujemy na stacji Piaseczno Miasto. To stąd w swoją kilkunastokilometrową trasę rusza kolejka. Ale zanim wsiądziemy do pociągu, warto zobaczyć **makiętę kolejową**. To fascynująca ekspozycja, nie tylko dla miłośników kolei. Z zapartych tchem, mali i duzi podglądają życie w miniaturowym świecie. I choć z reguły jest tu cały tłum, jest to atrakcja, której nikt nie potrafi sobie odmówić.

Sam przejazd do Tarczyna zajmuje niecałą godzinę. Za oknami widzimy cały czas zmieniające się krajobrazy okolic Warszawy. Turkotowi kół towarzyszą opowiadania kierownika pociągu, który z humorem i pasją snuje kolejowe historie. W drodze powrotnej zaplanowany jest postój w **siedlisku turystycznym Runów**. W środku lasu jest miejsce na ognisko, zadane wiaty i ławki oraz duża polana. Jest pieczenie kiełbasek, wspólne gry i zabawy, warto też spacerować się ścieżką przyrodniczo-edukacyjną. Można również przejechać się drezyną. Atrakcją jest tyle, że dwie godziny mijają nie wiadomo kiedy i trzeba wracać.

Zostaną z Wami jedyne w swoim rodzaju wspomnienia, ze stukotem kół, kolejarским humorem i zapachem lasu na czele.

Przez cały rok organizowane są specjalne wydarzenia, takie jak „Pociąg z Mikołajem”, „Sylwester z koleją wąskotorową”, „Ferie z koleją wąskotorową”, „Wakacje z koleją wąskotorową”, „Pociąg do gwiazd” i wiele innych.

Atrakcje w okolicy

- » **Szlak rzeźb Józefa Wilkonია** – to pomysł na zwiedzanie Piaseczna tropem światowej sławy rzeźbiarza i ilustratora, mieszkańca gminy. W różnych miejscach miejskiej przestrzeni odnajdziecie odlewy rzeźb (m.in. lwica na rynku, dzik i tur w parku miejskim, pieski przy Centrum Edukacyjno-Multimedialnym) oraz mural na ścianie Przystanku Muzyki (pl. Piłsudskiego 9).
- » **Konstancin-Jeziorna** – jedyne uzdrowisko w województwie mazowieckim. Urzeka nie tylko malowniczym parkiem zdrojowym z tężnią solankową, ale również zabytkową zabudową willową (szczególnie warto odwiedzić mieszczącą prywatne muzeum Villę La Fleur). Znane jest także ze Starej Papierni – zrewitalizowanego obiektu przemysłowego, obecnie centrum handlowego oraz unikalnego w skali Europy – Muzeum Wycinanki Polskiej / www.konstancinjeziorna.pl.
- » **Kraina Jeziorki** – to kilkaset kilometrów szlaków leżących w dolinie rzeki Jeziorki. Idealne na rowerowe i kajakowe wyprawy, kilkugodzinne, a nawet kilkudniowe. Obcowanie z przyrodą, zabytki, ciekawe wydarzenia i imprezy, a do tego sprawdzone noclegi i dobra kuchnia / www.kraina-jeziorki.pl.

3 KOLEJĄ NA TRAMWAJ CZYLI DO SIEDLEC PRZEZ MROZY

Tramwaj Konny

 KM – linia R2 (Warszawa – Łuków)

Informacje praktyczne

• Tramwaj Konny

ul. Tartaczna 4, 05-320 Mrozy
www.gosir.mrozy.pl/tramwaj-konny

• Centrum Informacji Turystycznej

ul. Pułaskiego 7, 08-110 Siedlce
tel. +48 535 068 593, www.pttksiedlce.pl

Siedlce – przez wieki oddalone od głównych szlaków komunikacyjnych, dzisiaj leżą na szlaku kolejowym łączącym wschód i zachód Europy. Jedyne miasto na świecie, w którym ratusz miejski nazywany jest „Jackiem”. Słynie z obrazu El Greco i historii związanej z Aleksandrą Ogińską. Turystycznie nadal odkrywane, dlatego warto tu przyjechać i spędzić trochę czasu. A atrakcji nie brakuje.

W drodze do Siedlec – Tramwaj konny w Mrozach

Jedyna w swoim rodzaju, absolutnie unikalna atrakcja. Historia tramwaju konnego sięga początku XX w., kiedy to w Rudce wybudowano sanatorium dla chorych na gruźlicę. Linia łączyła stację PKP z budową, przewożono ją materiały budowlane. Po uruchomieniu placówki, z tramwaju zaczęli korzystać kuracjusze. I tak było do lat 60. XX w. Przez wiele lat o historii **tramwaju konnego w Mrozach** przypominał jedynie wagon eksponowany w Muzeum Kolei Wąskotorowej w Sochaczewie. Wiosną 2012 r. tramwaj konny w Rudce ponownie wyruszył w trasę! Obecnie liczy ona 1,75 km i łączy polankę nieopodal stacji PKP w Mrozach z zabudowaniami dawnego sanatorium. Choć krótsza od pierwotnej, wycieczka dostarcza wyjątkowych emocji. Tramwaj to nieomal wehikuł czasu. Krajobrazy też nie są zwyczajne, bowiem linia kolejki wiedzie przez **rezerwat „Rudka Sanatoryjna”**, wzdłuż ścieżki dydaktycznej z tablicami informacyjnymi. Zabudowania sanatorium, wpisane na listę zabytków, także stanowią atrakcję samą w sobie. Otoczone pięknym lasem, z alejkami spacerowymi, mini placem zabaw dla dzieci i małą tężnią solankową, są idealnym miejscem na chwilę relaksu.

- na gości tramwaju konnego, na stacji początkowej, czeka dodatkowa atrakcja w postaci drezyn rowerowych
- tramwaj konny jeździ jedynie w kilka wiosenno-letnich weekendów, warto więc na początku sezonu sprawdzać dostępność i rezerwować bilety

Szcieżka dydaktyczna „Uroczysko Bernatowizna”

Plan na Siedlce

Choć nie są małym miastem, wszędzie jest blisko. Miejsc wartych zobaczenia nie brakuje, proponujemy więc następujący plan zwiedzania.

- » **Ratusz**, czyli popularny siedlecki „Jacek”. Jedyne ratusz w Polsce dźwigający na swoich barkach Atlasa z globem ziemskim. Mieści się w nim Muzeum Regionalne im. Mieczysława Asłanowicza, prezentujące niezwykle ciekawą ekspozycję sztuki, etnografii, archeologii i historii / ul. Piłsudskiego 1, www.muzeumsiedlce.art.pl.

Z siedleckim ratuszem związana jest legenda dotycząca Atlasa o imieniu Jacek, wieńczącego wieżę budowli. Według niej Jacek był kowalem i ulubieńcem księżnej Aleksandry Ogińskiej. Podczas budowy ratusza wdał się w bójkę z jednym z majstrów i zrzucił go z dachu. Księżna wygnała ulubieńca z miasta, ale postanowiła uwiecznić go na ratuszowej wieży. I tak od tamtego czasu kowal Jacek dźwiga na swoich barkach ciężar popełnionej zbrodni, jak Atlas kulę ziemską.

- » **Pałac Ogińskich** – klasycystyczna rezydencja „Pani na Siedlcach”, Aleksandry Ogińskiej, z I połowy XVIII w., gruntownie przez nią przebudowana w latach 1779–1781. Bywali tu przedstawiciele znamienitych polskich rodów: Branicy, Potoccy, bohaterowie narodowi, m.in. Tadeusz Kościuszko, poeci epoki oświecenia: Julian Ursyn Niemcewicz, Franciszek

Kniaźnin, Franciszek Karpiński, a także król Stanisław August Poniatowski. Dziś w pałacu swoją siedzibę ma w nim Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, więc zwiedzanie obiektu nie jest możliwe. Otwarty jest natomiast malowniczy park miejski „Aleksandria” / ul. Konarskiego 2, www.uph.edu.pl.

- » **Muzeum Diecezjalne**. To tutaj znajduje się prawdziwy skarb – obraz „Ekstaza św. Franciszka” pędzla El Greco, jedyne dzieło tego artysty w Polsce. Ekspozycja obejmuje również zabytkowe szaty liturgiczne, starodruki i malarstwo (m.in. sztukę unicką i gotyckie malarstwo tablicowe) / ul. Biskupa I. Świrskiego 56, www.muzeum.siedlce.pl.

Perłki architektury w przestrzeni miejskiej Siedlec obejmują m.in. klasycystyczny budynek gimnazjum z połowy XIX w. (uczył się tutaj m.in. Bolesław Prus, obecnie IV Liceum Ogólnokształcące im. Hetmana S. Żółkiewskiego), klasycystyczny budynek teatru (pierwotnie mieściły się tu wozownie Aleksandry Ogińskiej, dzisiaj Centrum Kultury i Sztuki im. Andrzeja Meżeryckiego Scena Teatralna Miasta Siedlce), wzniesiony w II połowie XIX w. jako cerkiew kościół garnizonowy Serca Jezusowego oraz pochodzący z początku XX w. kościół katedralny Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny – bodaj najbardziej charakterystyczna budowla w mieście.

4 PŁOCK

IDEALNY CITY BREAK

Wzgórze Tumskie

 KM – linia R3 Warszawa Wschodnia – Sochaczew/Łowicz/Kutno/Płock

Informacje praktyczne

- **Centrum Informacji Turystycznej**
ul. Stary Rynek 8, 09-400 Płock
tel. +48 24 364 99 90, 24 367 19 44, www.turystykaplock.eu
- **Płocki rower miejski** <https://plock.bike>

Płock – historyczna stolica Mazowsza, która na przełomie XI i XII w. była faktyczną stolicą Polski, a prawa miejskie uzyskała wcześniej niż Kraków, Poznań i Wrocław – to jedno z najciekawszych miast na mapie turystycznej Mazowsza. Jego bogata historia i znaczenie kulturowe sprawiają, że jest idealnym miastem na krótki city break. Jak rzadko które miejsce w Polsce, porusza harmonią krajobrazu i historycznej architektury. Dobrze czują się tu zarówno rodziny z dziećmi, jak i młodzi ludzie szukający nieoczywistych miejsc wypoczynku. W Płocku odnajdą się też osoby starsze – już sam spacer uliczkami Wzgórza Tumskiego czy nadwiślańskimi bulwami, jest atrakcją samą w sobie.

Wędrując po Płocku

Zwiedzanie miasta najlepiej zacząć od wizyty w Centrum Informacji Turystycznej na Starym Ryнку, w którym można zaopatrzyć się w ciekawe materiały i uzyskać pomoc w zaplanowaniu wycieczki. Niewątpliwie jej obowiązkowe punkty to:

- » **Wzgórze Tumskie** z bazyliką konkatedralną Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Muzeum Diecezjalnym w zabudowaniach dawnego Zamku Książąt Mazowieckich. W kaplicy Królewskiej Bazyliki Katedralnej znajduje się sarkofag ze szczątkami władców: Władysława I Hermana i Bolesława III Krzywoustego. Warto przejść alejką parkową do punktu widokowego na skraju skarpy przy południowym skraju Wzgórza Tumskiego. Wisłę można obserwować z parkowej ławeczki w cieniu kasztanów.

Rynek w Płocku

- » **Stary Rynek** z XVIII i XIX-wiecznymi kamienicami, ratuszem i Sanktuarium Bożego Miłosierdzia, powstałym w miejscu pierwszego objawienia Jezusa Miłosiernego św. Siostrze Faustynie Kowalskiej.
- » **Świątynia Miłosierdzia i Miłości** wzniesiona w rzadko w Polsce spotykanym stylu gotyku angielskiego – otoczone parkiem i ogrodem zabudowania klasztoru i kościoła robią wrażenie nie tylko na znawcach architektury.
- » **Bulwary Wiślane** – nadwiślańska promenada ze Wzgórzem Zamkowym w tle, niedawno przebudowana i zrewitalizowana. Idealne na spacer alejki pełne są dodatkowych atrakcji. Są tu ścieżki biegowe i rowerowe, plac zabaw dla dzieci, jest również molo. Na jego końcu znajduje się klimatyczna kawiarnia.

Płockie muzea

Muzeum Mazowieckie, najstarsza publiczna placówka muzealna w kraju. Nazywane często muzeum secesji, posiada bowiem największą w Polsce ekspozycję tej sztuki, która prezentowana jest w pięknej zabytkowej kamienicy wybudowanej w latach 1915–1918 przy ul. Tumskiej 8. Była kiedyś własnością Stanisława Górnickiego – przemysłowca, właściciela Żegluga Wiślanej, kina i pierwszej w Płocku elektrowni. W sąsiedniej, nowoczesnej kamienicy mieści się natomiast wystawa „X wieków Płocka. Płock w przestrzeni kulturowej Mazowsza, Polski, Europy”, prezentująca 1000 lat historii miasta / <https://muzeumplock.eu>.

Oddziały Muzeum Płockiego:

- » **Muzeum Żydów Mazowieckich** – mieści się w starannie odrestaurowanym XIX-wiecznym budynku – dawnej Majej Synagodze. Multimedialna wystawa prowadzi przez dzieje osadnictwa żydowskiego – od samych początków, aż po czasy współczesne, związane z odradzaniem się kultury żydowskiej w Polsce / ul. Józefa Kwiatka 7, <https://muzeum-plock.eu/oddzialy/muzeum-zydow-mazowieckich>.
- » **Spichlerz** – siedziba działu etnografii. Położony nad brzegiem Wisły zabytkowy budynek pochodzi z przełomu XVIII i XIX w., a jego wnętrza kryją aż 9500 unikatowych eksponatów związanych z kulturą Mazowsza oraz sztuką z różnych stron świata / ul. Kazimierza Wielkiego 11B, <https://muzeumplock.eu/oddzialy/spichlerz>.
- » **Muzeum Diecezjalne**, zlokalizowane na malowniczym Wzgórzu Tumskim, tuż obok katedry. W nowoczesnej części placówki, mieszczącej się w opactwie pobenedyktynskim,

podziwiać można niezwykle bogaty skarbiec diecezjalny, uznawany za jeden z najcenniejszych w Polsce / ul. Tumska 3A, <https://mdplock.pl>.

Zoo – raj nie tylko zwierząt

Malowniczo położony na nadwiślańskiej skarpie kameralny ogród zoologiczny, idealny na rodzinne spacery w otoczeniu bogatej fauny oraz wielu okazów botanicznych. Na powierzchni 10 ha żyje tu blisko 8 tysięcy zwierząt reprezentujących 580 gatunków. Wiele atrakcji czeka na tu na najmłodszych – plac zabaw, park linowy, mini zoo i pokazy karmienia. Ogród warto odwiedzać o każdej porze roku, tym bardziej, że przygotowywane są specjalne sezonowe oferty, jak Trasa Zimowego Zwiedzania czy Zoonoooc na początku wakacji / ul. Norbertańska 2, www.zoo.plock.pl.

Dzieje się w Płocku

Jarmark Tumski, Festiwal Rynek Sztuki, Vistula Folk Festival, cykl koncertów w ramach Kawiarni Jazzowej i Alterstacji czy Festiwal Themersonów poświęcony twórczości wybitnych płocczan – Franciszki i Stefana Themersonów – to tylko niektóre imprezy cieszące się wielką popularnością wśród mieszkańców i odwiedzających miasto turystów. Wydarzenia odbywają się w różnych punktach miasta, w tym m.in. w przepięknie położonym na nadwiślańskiej skarpie zadaszonym amfiteatrze / <https://pokis.pl>.

5 WSI SPOKOJNA, WSI WESOŁA CZYLI MAZOWIECKIE SKANSENY

Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu

KM:

- linia R31 Kutno – Sierpc
- linia R8 Warszawa Gdańska – Góra Kalwaria/Warka/Radom/Skarżysko-Kamienna

Informacje praktyczne

- **Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu**
ul. Gabriela Narutowicza 64, 09-200 Sierpc, <https://mwmskansen.pl>
- **Muzeum Wsi Radomskiej** (wejście, parking i kasy biletowe), ul. Stawowa (dojazd od ul. Krychnowickiej), 26-600 Radom, www.muzeum-radom.pl (Muzeum znajduje się w odległości 8 km od dworca PKP, dojazd komunikacją miejską – autobus nr 14, kursuje tylko w dni robocze).

SIERPC

Jeden z najstarszych grodów Mazowsza Płockiego. Turystycznie kojarzy się przede wszystkim ze skansenem Muzeum Wsi Mazowieckiej, ale to nie jedyne miejsce warte zobaczenia. Co jeszcze powinno znaleźć się na liście atrakcji? Niewątpliwie sierpeckie świątynie. **Kościół świętych Wita, Modesta i Krescencji** to jedna z najstarszych świątyń Mazowsza, pierwotnie romańska z I połowy XIV w., obecnie gotycka z elementami baroku. Ciekawostką jest, że niegdyś znajdowało się w niej 8 ołtarzy, którymi opiekowały się poszczególne cechy rzemieślników miasta. Dzisiaj są już tylko dwa. **Kościół św. Ducha** to z kolei dawna kaplica szpitalna, zbudowana w II połowie XV w. Od tamtego czasu niewiele się zmieniła, pozostała bowiem skromną późnogotycką świątynią. Ważnym miejscem dla katolików jest też **kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny** z XV w. ze stynąca łaskami figurą Matki Boskiej z Dzieciątkiem. Architektoniczną perełką miasta jest klasycystyczny **ratusz** wybudowany w latach 1840–1841, należący dzisiaj do Muzeum Wsi Mazowieckiej. Organizowane są tutaj wystawy czasowe.

Sercem **Muzeum Wsi Mazowieckiej** jest oczywiście skansen, położony na obrzeżach miasta, ok. 3 km od centrum. Odtworzona tu została typowa dla XIX-wiecznej wsi mazowieckiej wieś rządowa. Zabytkowe chałupy otoczone są ogródkami, sadami i pasiekami. Prowadzone są uprawy, na terenie skansenu żyją zwierzęta gospodarskie. Wnętrza

Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu

budynków, przystosowane do pełnionych przez nie funkcji, zmieniają się w zależności od pory roku. Są tu zarówno mieszkania zamożnych, jak i ubogich mieszkańców dawnej mazowieckiej wsi. W połączeniu z licznymi wydarzeniami, warsztatami i pokazami, wszystko to sprawia, że wizyta w skansenie to swoistego rodzaju podróż w czasie. Nie tylko widzimy, ale również doświadczamy otaczającej nas tutaj rzeczywistości. Warto więc spędzić tu kilka godzin, korzystając również z dodatkowych atrakcji, jak chociażby przejazd wozem lub powozem konnym (w ziemie saniami). Na pyszne dania kuchni polskiej zaprasza w swe progi Karczma Pohlanka – autentyczna XVIII-wieczna karczma, która jako jedna z pierwszych obiektów została przeniesiona na teren skansenu. Można też skorzystać z noclegu w luksusowym hotelu Skansen Conference & SPA.

MUZEUW WSI RADOMSKIEJ

Ponad 30 ha powierzchni, na której znajduje się 80 obiektów dawnego budownictwa wiejskiego. Są wśród nich chałupy, dwory, kościoły, budynki gospodarcze, kuźnie, wiatraki i młyny wodne. Autentyczności dodają im liczne eksponaty (jest ich w sumie ponad 1600!), wśród których na szczególną uwagę zasługują kolekcje: pojazdów, maszyn rolniczych, uli i narzędzi pszczelarskich, tkanin i sztuki ludowej. Ekspozycje stałe prezentują

wnętrza wiejskich budynków wyposażone w przedmioty używane przez mieszkańców wsi. Ich wystrój zmienia się wraz ze zrywanymi kartkami z kalendarzami, w zgodzie z rytmem świąt, prac polowych i pór roku. Dodatkową atrakcją są trzy stałe wystawy: „Ekspozycja uli” w skansenie bartniczo-pszczelarskim, „Jak powstaje skansen” w kurniku z Konar oraz „Historia narzędzi i maszyn rolniczych” w pawilonie ekspozycyjnym.

Ocalono tu od zapomnienia piękny kawałek historii i tradycji krainy leżącej na pograniczu Mazowsza i Małopolski. Spacerując po skansenie oczami wyobraźni zobaczycie życie rodziny z XIX w. Planując tu podróż warto sprawdzić kalendarz wydarzeń, który jest pełny przez cały rok. Kulturuje się tutaj różne piękne tradycje i czasami można trafić na unikatowe warsztaty czy wystawy czasowe.

6 RADOM ZASKAKUJE

Panorama Radomia

KM:

- linia R8 Warszawa Gdańska – Góra Kalwaria/Warka/Radom/Skarzysko-Kamienna
- linia R81 Radom – Pionki/Dęblin
- linia R82 Radom – Drzewica

Informacje praktyczne

- **Centrum Informacji Turystycznej**
ul. Rwańska 16, 26-600 Radom, tel. + 48 48 362 05 36, www.visitradom.pl
- **Centrum Informacji Turystycznej (MOSiR)**
pl. Dworcowy 2, 26-600 Radom, tel. + 48 48 360 06 10, www.cit.radom.pl

Największy po Warszawie ośrodek miejski w województwie mazowieckim, powierzchnio-wo większy niż Paryż (!). Miasto „Łuczniaka” i Malczewskiego, którego historia zaczęła się we wczesnym średniowieczu. Ogromną rolę w jego dziejach odegrał król Kazimierz Wielki. Zaskakuje niezwykłym klimatem, śladami wielokulturowości, zachowanymi zabytkami (wiele pamięta XIV w.) i absolutnie nowoczesnymi atrakcjami. Przeszłość przekuwa w swoje atuty, oferując to, czego dzisiaj najbardziej poszukujemy – emocje i doświadczenie osadzone w autentycznej przestrzeni miejskiej.

- » **Miasto Kazimierzowskie** – to tutaj najczęściej w pierwszej kolejności kierują swoje kroki turyści. I nie ma w tym nic dziwnego, jest to bowiem główny średniowieczny plac targowy Radomia. Powstał w XIV w. za sprawą króla Kazimierza Wielkiego, który zdecydował o powstaniu Nowego Radomia, wybudowanego „na surowym korzeniu” w niewielkiej odległości od starej części miasta. Do dzisiaj zachowały się fragmenty wzniesionych wówczas **murów miejskich** (największy fragment można obejrzeć przy ul. Wałowej, na tyłach Muzeum im. Jacka Malczewskiego). Peretką są też najstarsze mieszczkańskie kamienice. Legenda głosi, że w **Domu Esterki** (ul. Rynek 5) miała przebywać ukochana króla Kazimierza Wielkiego, Żydówka Estera, podczas jego pobytów w mieście. **Dom Gąski** (ul. Rynek 4) w czasie potopu szwedzkiego był miejscem kwatrowania króla Szwecji Karola Gustawa. Z czasów króla Kazimierza Wielkiego pochodzi również gotycki **kościół farny św. Jana Chrzciela**. Monumentalna budowla nie tylko góruje nad miastem. Jej wnętrza pełne są zabytków sakralnych. Nie jest to jednak najbardziej okazała świątynia w mieście – ten tytuł nosi neogotycka **katedra pw. Opieki Najświętszej Marii Panny** z początku XX w.

Kościół św. Jana Chrzciela w Radomiu

Największe zabytki Radomia najlepiej poznać spacerując **szlakiem turystycznym „Zabytki Radomia”**. Składa się z 23 obiektów zabytkowych i prowadzi zarówno przez historyczną część miasta, jak i mniej znane tereny. Obejmuje obszar od najstarszego zabytku – grodziska Piotrówka, poprzez Stare Miasto i Miasto Kazimierzowskie z Ratuszem, murami miejskimi i budynkiem po dawnym kolegium pijarskim, dziewięć kościołów, zespół zabytkowych kamienic, budynek dworca, dawne osiedle mieszkaniowe pracowników Państwowej Fabryki Broni oraz cztery cmentarze różnych wyznań. Przy każdym obiekcie znajdują się tablice z krótkimi informacjami na temat zabytku.

Radomskie szlaki tematyczne

» Symbole przemysłowego Radomia

Obejmuje 21 rzeźb, prezentujących najstynniejsze produkty radomskiego przemysłu, odlane w skali 1:1. Są tu m.in. wyroby Fabryki Broni „Lucznik”, aparaty z Radomskiej Wytwórni Telefonów czy produkowany do dzisiaj serek waniliowy „Rolmlec”.

» Radomski Czerwiec '76

Ścieżka obejmuje miejsca związane z najważniejszymi wydarzeniami Radomskiego Protestu Robotniczego Czerwiec '76. Na jej trasie znajduje się 9 obiektów z pamiątkowymi tablicami. Można ich szukać m.in. przed wejściem do dawnych Zakładów Metalowych im. gen. Waltera, gdzie rozpoczął się protest, przed budynkiem dawnej siedziby Komitetu Wojewódzkiego PZPR czy przy dawnym klasztorze, którym znajdował się areszt śledczy.

Radomskie muzea

- » **Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia”** – duma mieszkańców od ponad 100 lat. Pierwotnie jako jedna z pierwszych elektrociepłowni w Królestwie Polskim, a dzisiaj jako przestrzeń artystyczna światowego formatu. Niezwykłe postindustrialne wnętrza, zrewitalizowane i zaadaptowane do pełnienia nowych funkcji to w dużej mierze zasługa związanego z Radomiem Andrzeja Wajdy. MCSW to wyjątkowa powierzchnia ekspozycyjna, kino, biblioteka i kawiarnia. Pełne życia, historii i wydarzeń / ul. Mikołaja Kopernika 1, www.mcswelektrownia.pl.
- » **Muzeum im. Jacka Malczewskiego** – zlokalizowane w gmachu dawnego Kolegium Pijarów. Ten XVIII-wieczny gmach to „labirynt” z licznymi przejściami, klatkami schodowymi i zakamarkami, co już samo w sobie czyni go atrakcyjnym. Największym atutem muzeum jest czwarta co do wielkości w Polsce kolekcja dzieł radomianina Jacka Malczewskiego. Na najmłodszych czeka zaś wystawa przyrodnicza z dioramami prezentującymi środowisko przyrodnicze ziemi radomskiej oraz modele dinozaurów / Rynek 11, www.muzeum.edu.pl.
- » **Muzeum Historii Radomia – Domy Gąski i Esterki** – to jedna z najnowocześniejszych ekspozycji w kraju, prezentuje dzieje Radomia od IX w. do 1945 r. Dzięki nowym technologiom, jak okulary VR, niemal „na żywo” widzimy zmiany, jakie zachodziły w mieście na przestrzeni wieków / Rynek 4 i 5, <https://muzeumhistoriiaradomia.pl>.

7 Z HISTORIĄ W TLE

WARKA I SULEJÓWEK

Rynek w Warce

KM:

- linia R8 Warszawa Gdańska – Góra Kalwaria/Warka/Radom/Skarzysko-Kamienna
- linia R2 Warszawa Zachodnia – Mińsk Mazowiecki/Mrozy/Siedlce/Luków

Informacje praktyczne

- **Punkt Informacji Turystycznej w Muzeum Pułaskiego**
ul. K. Pułaskiego 24, 05-660 Warka, tel. +48 48 667 22 67, www.muzeumpulaski.pl
- **Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku**
Aleja Piłsudskiego 29, 05-070 Sulejówek
tel. +48 22 778 80 00, www.muzeumpilsudski.pl

WARKA – MUZEUM IM. KAZIMIERZA PUŁASKIEGO

Miasto bursztynowego trunku i Kazimierza Pułaskiego. Znakomite i popularne w całej Polsce piwo zasłużenie słaWi Warkę, bo miasto od swojego założenia na przełomie XIII i XIV w., rozwijało się dzięki produkcji piwa. Książęta mazowieccy dbali o wyłączność na dostawę z Warki, która stała się drugim ośrodkiem piwowarskim w Księstwie Mazowieckim. Jednak pierwszym warunkiem i powodem szybkiego rozwoju miasta było jego położenie nad Pilicą, blisko ujścia do Wisły, na trakcie łączącym Czersk będący stolicą Księstwa Mazowieckiego (a później Warszawę) i siedzibę kasztelanii królewskiej w Radomiu, na granicy Mazowsza i Małopolski.

Jednym z najstynniejszych wydarzeń w historii miasta była bitwa pod Warką, która rozegrała się w czasie potopu szwedzkiego, 7 kwietnia 1656 r. To wówczas Stefan Czarniecki pobił dotkliwie wrogie wojska, a samą bitwę barwnie opisał w „Potopie” Henryk Sienkiewicz.

Winiary to także miejsce związane z bodaj najstynniejszym mieszkańcem Warki – Kazimierzem Pułaskim, który swoje dzieciństwo spędził we wzniesionym w 1689 r. pałacu projektu Augustyna Locciego, projektanta pałacu w Wilanowie.

- » **Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego** w Warce już ponad 50 lat przypomina o polskich emigrantach do USA. W otoczeniu starych drzew zabytkowego parku, w białym pałacyku

Muzeum im. Kazimierza Pułaskiego w Warce

z połowy XIX w. poznacie losy wielu polsko-amerykańskich postaci: Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki, Juliana Ursyna-Niemcewicza, Heleny Modrzejewskiej czy Ignacego Jana Paderewskiego. W Warce poczujecie także atmosferę prawdziwego polskiego domu szlacheckiego. Ponadto wielkim atutem muzeum jest 15 ha park na skarpie nad Pilicą, znajdujący się w obszarze NATURA 2000. Wędrując ścieżką edukacyjno-przyrodniczą do rzeki, poznacie faunę i florę **Doliny Pilicy**. Panujący tu mikroklimat stwarza dobre warunki do odpoczynku, a sama Pilica to raj dla kajakarzy.

SULEJÓWEK – MUZEUM JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

Zielone willowe miasteczko, położone wśród mazowieckich lasów, na obrzeżach Warszawy. Jego wyraźny rozwój i umocnienie charakteru letniskowego nastąpiły po powstaniu przystanku kolejowego w 1910 r. Ważne dla historii Polski, związane z wybitnymi Polakami pierwszego okresu budowania Polski niepodległej, twórców odrodzonego w 1918 r. państwa polskiego: Ignacym Janem Paderewskim, Jędrzejem Moraczewskim czy Józefem Piłsudskim. Temu ostatniemu dedykowane jest muzeum znajdujące się w miejscu, w którym Marszałek przez wiele lat mieszkał. W pięknym, nowoczesnym

budynku otoczonym 4-hektarowym parkiem kulturowym poznajemy opowieść o Piłsudskim i jego epoce.

Muzeum ulokowane jest w leśnym parku o powierzchni 4 ha. Trzy zabytkowe budynki i jeden nowy, tworzą kompleks muzealny, którego serce bije w dworku „Milusin”, a źródło wiedzy znajduje się na wystawie stałej w nowym budynku. Ekspozycja „Dla Rzeczypospolitej. Józef Piłsudski 1867–1935”, która zaczyna się „od podziemi i rośnie ku górze” jest naprawdę nietypowa. Zajmuje 2100 m², zaś hala wystawy stałej znajduje się 11 m pod ziemią. W dworku „Milusin”, zaprojektowanym przez Kazimierza Skórewicza, od 1923 r. mieszkała rodzina Piłsudskich. Otaczający go ogród historyczny to miejsce, gdzie najważniejszym bohaterem jest bliska Piłsudskim przyroda. Spacer po „puszczy milusińskiej” z odtworzonym warzywnikiem, sadem i pasieką, pozwala poznać uroki dawnego letniska, jakim był Sulejówek. Niedaleko znajduje się także **Willa Bzów** (ul. Paderewskiego 94), od 1932 r. należąca do Fundacji Oficerskich Domów Wypoczynkowych. Obowiązkowym punktem, który należy odwiedzić będąc w Sulejówku jest **pomnik – ławeczka** u zbiegu ulicy Paderewskiego i al. Marsz. J. Piłsudskiego. Przedstawia postać siedzącego, wspartego na szabli Marszałka, oraz córki, Jadwigi, z modelem samolotu w ręce, i Wandę, tulącą lalkę.

8 INDUSTRIALNE KLIMATY ŻYRARDÓW

Pomnik Filipa de Girarda przed budynkiem Rewersu

KM – linia R1

Warszawa Wschodnia – Grodzisk Mazowiecki/Żyrardów/Skierniewice

Informacje praktyczne

- **Centrum Informacji Turystycznej**
ul. 1 Maja 45, 93-300 Żyrardów, tel. +48 46 854 24 24, www.ckzyrardow.pl
- **Żyrardowski Rower Miejski** <https://zyrardowskirower.pl>

Industrialna perła Mazowsza. Założona jako osada fabryczna przy zakładach przędzalniczych, szybko rozkwitła pod okiem pierwszego dyrektora technicznego fabryki, wybitnego inżyniera oraz wynalazcy przędzarki i turbiny wodnej – Filipa de Girarda. To na jego cześć została nazwana. Fabryka Wyrobów Lnianych ruszyła w 1833 r., a wokół niej – dzięki fabrykantom – Karolowi Dittrichowi i Karolowi Hielle – powstawały coraz to nowe budynki dla robotników i ich rodzin, m.in. 5 szkół, kościoł, ochronka dla najmłodszych dzieci, szpital, pralnia czy łaźnia. W 1914 r., w przededniu I wojny światowej, fabryka była jednym z największych na świecie przędzalniczych zakładów lnu i bawełny. Dopiero pod koniec XX w. Żyrardów podupadł, a przemysł przędzalniczy został stopniowo wygaszony. Na szczęście w 2012 r. osada fabryczna została uznana za Pomnik Historii, dzięki czemu ruszyły prace rewitalizacyjne. Dzisiaj Żyrardów ponownie świeci blaskiem, przyciągając do siebie tłumy miłośników architektury przemysłowej, miast z niespotykanym nigdzie indziej klimatem i wyjątkowych centrów kultury.

Spacerem przez miasto

Żyrardów wyróżnia się jedynym w Europie, niemal w całości zachowanym zespołem budynków fabrycznych, mieszkalnych i użyteczności publicznej. To wzorcowy przykład miasta przemysłowego przełomu XIX i XX w. spełniającego postulaty nie tylko miasta idealnego, ale również miasta – ogrodu. Zachwyca skrupulatnie zaprojektowanym układem urbanistyczno-architektonicznym, zrealizowanym z niebywałym jak na ówczesne czasy rozmachem.

Odtworzone zabytkowe budynki w centrum Żyrardowa

Spacer po mieście zbudowanym z czerwonej cegły najlepiej zacząć od **Resursy**, tym bardziej, że to właśnie tutaj mieści się m.in. Centrum Informacji Turystycznej. Można w nim zaopatrzyć się w materiały promocyjne i uzyskać wszelkie informacje. W przestrzeni miejskiej zachowało się 400 obiektów wpisanych do rejestru zabytków, z których większość znajduje się na terenie dawnej osady fabrycznej i pełni po dziś dzień swoje pierwotne funkcje. Oś kompozycyjną stanowi główna arteria miejska – ul. 1 Maja, dawniej po prostu droga Mszczonów – Wiskitki, która oddziela mieszkaniową dzielnicą robotniczą od dzielnicy przemysłowej i rezydencjonalnej.

Spacer po „mieście z czerwonej cegły” pozwoli Wam odkryć piękno i niezwykły klimat miejsca, które właśnie przeżywa swój renesans. Zabytkowe industrialne zabudowania ponownie tętnią życiem pełniąc m.in. funkcje: muzealne, hotelowe, gastronomiczne, mieszkaniowe i handlowe, a stare mury dzięki starannie prowadzonej rewitalizacji cieszą oko swoim wyglądem. Na spacer idealny jest zaaranżowany w stylu angielskim **park im. Karola Dittricha**.

Muzea i centra kultury

- » **Muzeum Lniarstwa im. Filipa de Girarda** – mieści się w jednej z hal fabrycznych dawnego Bielnika. Gmach muzeum ozdabiają przywołujące przeszłość, czarnobiałe murale. Wizyta tutaj to jedyna w swoim rodzaju szansa na poznanie procesu produkcji lnu – od surowego włókna aż po gotowy materiał. Zobaczycie tutaj z bliska oryginalne maszyny włókiennicze, z których część nadal działa. Niepowtarzalną atmosferę muzeum tworzą nie tylko industrialne wnętrza dawnej przędzalni, ale również dźwięk pracujących krosien oraz zapach oleju maszynowego i surowego lnu / ul. Karola Dittricha 18, www.muzeumlniarstwa.pl.
- » **Muzeum Mazowsza Zachodniego** – w zabytkowej willi Karola Dittricha w otoczeniu zabytkowego parku. Można tu zobaczyć m.in. niezwykłą panoramę Żyrardowa, przygotowaną w 1899 r. na zamówienie prezesa Karola Dittricha i zarządu Towarzystwa Akcyjnego Zakładów Żyrardowskich. Obraz o imponujących wymiarach 367 x 140 cm prezentuje miasto z lotu z niemal kartograficzną dokładnością / ul. Karola Dittricha 1, www.muzeumzyrardow.pl.

Muzeum Lniarstwa im. Filipa de Girarda

- » **Multimedialny Ośrodek Tradycji i Edukacji Kulturalnej w Kantorze (MOTEK)** – nowoczesna przestrzeń stworzona z myślą o rodzinach, dzieciach i młodzieży, a także wszystkich, którzy chcą w niebanalny sposób odkrywać historię Żyrardowa i jego włókiennicze dziedzictwo. Mieszczący się w odrestaurowanym budynku dawnego Kantoru MOTEK tworzą trzy sale ekspozycyjne: historyczna, doświadczalna i wielofunkcyjna. Zamiast tradycyjnych gablot i tablic informacyjnych, na gości czekają tu interaktywne stanowiska, multimedialne gry edukacyjne, animacje, wielkoformatowe projekcje i zagadki / ul. Limanowskiego 44 (wejście od ul. Armii Krajowej).

Zalew Żyrardowski

Propozycja na upalne wakacyjne dni. Pięknie położony, doskonale zagospodarowany, ze strzeżonym kąpieliskiem, piaszczystą plażą i wypożyczalnią sprzętu wodnego. Do dyspozycji turystów są też parasole z trzciny, teren trawiasty wyposażony w hamaki i drewniane altanki, pomost, taras widokowy, punkt gastronomiczny, jak również wielofunkcyjne boiska piaszczyste, plac zabaw i siłownia zewnętrzna. Można tu dojechać bezpłatnym autobusem miejskim linii 0 lub rowerem miejskim / www.aqua.zyrardow.pl/zalew.

9 KOLEJĄ NA ROWERY

JEZIORO ZEGRZYŃSKIE NIE TYLKO DLA WODNIAKÓW

Jeziro Zegrzyńskie

KM

– linia R91 Sierpc – Tłuszcz; linia R90 Warszawa Zachodnia Peron 9 – Nasielsk/ Ciechanów/Mława/Działdowo; linia RL Warszawa Lotnisko Chopina – Modlin

SKM

– linia S3 Warszawa Lotnisko Chopina – Legionowo; linia S4 Piaseczno – Zegrze Południowe; linia S40 Piaseczno – Radzymin

Informacje praktyczne

- **Legionowskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe**, ul. Warszawska 39B, 05-130 Zegrze Południowe, tel. alarmowy + 48 695 889 010, www.lwopr.pl
- **Numer ratunkowy nad wodą 601 100 100**

Mekką turystyki wodnej i rowerowej jest Kraina Dolnego Bugu, Narwi i Jeziora Zegrzyńskiego, oddalona o 30 km od Warszawy i 20 km od Legionowa. Do Nieporętu i Zegrza nad Jeziorem Zegrzyńskim można dotrzeć dziś Szybką Koleją Miejską. Już w niedalekiej przyszłości (2028 r.) do użytku ma zostać oddana nowa linia kolejowa łącząca stolicę z Makowem Mazowieckim i Przasnyszem, którą dojedziemy do Serocka i Pułtuska nad Narwią.

Turystyczna Kraina Dolnego Bugu, Narwi i Jeziora Zegrzyńskiego

Jedną z największych atrakcji turystycznych Warszawy i Mazowsza jest Jezioro Zegrzyńskie, kraina pięknej przyrody i niepowtarzalnego uroku najstarszych polskich czasów – Pułtuska i Serocka oraz militarycznych fortyfikacji z napoleońskich i carskich czasów. To idealne miejsce do wędrówek oraz uprawiania sportów wodnych i rekreacji. Jezioro Zegrzyńskie to sztuczny akwen o powierzchni 3030 ha, 41 km długości, 3,5 km szerokości oraz głębokości do 7 metrów, z małą elektrownią wodną, który powstał 60 lat temu, po przegrodzeniu Narwi zaporą wodną. Powodem tej imponującej budowy było zabezpieczenie dolnego biegu Bugu i Narwi przed powodzią oraz zapewnienie wody dla rozbudowywanej stolicy. Dzisiaj Jezioro Zegrzyńskie jest atrakcją dla miłośników turystyki aktywnej, rowerzystów i kajakarzy. To raj dla żeglarzy, gdyż panujące tu zmienne wiatry, z gwałtownymi i silnymi szkwałami, z falami do 70 cm (przy wietrze do 4 stopni Beauforta) pozwalają żeglować tak, jak na Mazurach. W sezonie letnim atrakcją są rejsy z molo w Serocku statkiem pasażerskim „Albatros” lub katamaranem służącym do przewożenia rowerowej na Bugu i Narwi oraz tramwajem wodnym „Zefir” pozwalającym dotrzeć nad jezioro mieszkańcom stolicy.

Jeziro Zegrzyńskie

Raj dla wodniaków

Wakeboard, flyboard, windsurfing, narty wodne, przejażdżki bananem wodnym, a może żeglowanie? Jezioro Zegrzyńskie to moc atrakcji. Swoją ofertą kuszą liczne ośrodki wypożyczkowe i letniskowe, restauracje i bary. Nie brakuje szkółek żeglarskich, wypożyczalni sprzętu wodnego i przystani jachtowych. Rozległe plaże, bogate w dodatkowe atrakcje, osłoniętymi przez szuwały. Są tu też eleganckie restauracje, klubowe bary czy żeglarskie knajpki, które popołudniową porą rozbrzmiewają dźwiękami szant. Linia brzegowa usiana jest marinami oraz mniejszymi i większymi hotelami. Do najpopularniejszych miejscowości turystycznych należą położone na południowo-wschodnim brzegu jeziora Nieporęt, Białobrzegi i Rynia oraz na brzegu północno-zachodnim Zegrze, Jadwisin i Serock. Jezioro i jego okolice to doskonała propozycja dla amatorów wodnego wypoczynku, a także miłośników plażowania (więcej <https://jezioro.zegrzynskie.pl/wybierz-przygode/> na-wodzie-latem oraz na stronach lokalnych gmin: <https://serock.pl>, www.nieporęt.pl).

Rowerowa pętla wokół Jeziora Zegrzyńskiego

Pasjonatom rowerowych wędrowek polecamy turystyczne szlaki wokół Jeziora Zegrzyńskiego. Każdy znajdzie tu rowerową trasę, której trudność zależy od indywidualnych możliwości. Dla tych, dla których dotarcie rowerem może być problemem – polecamy dojazd np. w Warszawy koleją do stacji PKP w Nieporęcie, Wieliszewie lub Zegrzu (SKM). Atrakcją są miejscowe plaże i żeglarskie mariny, zabytki sztuki sakralnej i militarnej oraz jedno z najstarszych mazowieckich miast – Serock, malowniczo położony u ujścia Bugu do Narwi. Polecamy dwie trasy, których opisy i aktualne mapy są dostępne w Internecie na <https://jeziorozegrzynskie.info>

1. Trasa WIELISZEW: PKP Wieliszew lub Zegrze Południowe – Jadwisin – Serock (przeprawa na Narwi) – Cupel – Rynia – Popowo (przeprawa na Bugu) – Kuligów – Białobrzegi – Nieporęt – Michałów Reginów – PKP Wieliszew.
2. Trasa NIEPORĘT: PKP Nieporęt – Białobrzegi – Rynia – Wolica – Arciechów (przeprawa na Narwi) – Serock – Jadwisin – Zegrze – Zegrze Południowe – Długa plaża w Nieporęcie – PKP Nieporęt.

Wszystkie wymienione w/w trasy rowerowe wymagają przeprawy na Bugu i Narwi małymi statkami motorowymi katamaranami ALBATROS, pełniącymi rolę Mobilnych Punktów Informacji Turystycznej Krainy Dolnego Bugu i Jeziora Zegrzyńskiego. Na statkach można otrzymać aktualne mapy i przewodniki oraz uzyskać informacje, co można w okolicy zwiedzić, gdzie wypożyczyć kajak lub żaglówkę oraz gdzie można tanio i smacznie zjeść (więcej na www.zeglugamazowiecka.pl).

To trzeba zobaczyć!

» Serock

Mimo, iż kolejną nie da się tu dojechać, to warto odwiedzić Serock na dwóch lub czterech kółkach, pospacerować bulwarem nadnarwiańskim, zwiedzić późnogotycki kościół z końca XVI wieku na wysokiej skarpie z pięknym widokiem na ujście Bugu do Narwi, odwiedzić małe muzeum – Izbę Pamięci i Tradycji Rybackich – w dawnej szkole. Szlakiem turystycznym nad Narwią dotrzemy do rezerwatu Jadwisin z Pałacem Radziwiłłów z XIX wieku. Odwiedzając Serock latem koniecznie skosztuj okoni lub sandaczy w smaźalni „U Maselka” przy miejskiej plaży lub w tawernie „Cicha Zatoka” w rybackim gospodarstwie w Wierzbicy. Przez cały rok czekają na Ciebie znane restauracje „Złoty Lin” i „Złoty Okoń”.

Kompleks rekreacyjno-wypoczynkowy Nieporęt – Pilawa

To znacznie więcej niż port. Od stacji PKP Nieporęt można tu dojść w 20 minut lub dojechać lokalnym autobusem. Położony wśród zieleni, świetnie zagospodarowany teren jest idealnym miejscem na weekendowy wypoczynek dla rodzin z dziećmi lub rowerzystów. Na miejscu działa restauracja, kawiarnia i lodziarnia, są miejsca do grillowania, wypożyczalnie kajaków, desk surfingowych, pump truck, park linowy, siłownia zewnętrzna oraz trasy do jazdy na rolkach lub wrotkach. Atrakcją jest tętniąca solankowa ze stylowymi, stalowymi ozdobnikami, plenerową wystawą 60-letniej historii Jeziora Zegrzyńskiego i pasażerskiej żeglugi na Narwi.

Rejsy statków z molo w Serocku (1.06–31.08.): rejsy spacerowe statkiem ALBATROS, tel. +48 798 795 266; przeprawa rowerowa Serock – Cupel – Arciechów, tel. +48 609 511 417

KOLEJĄ

GDZIE JESZCZE WARTO POJECHAĆ?

Siatka połączeń kolejowych na Mazowszu jest naprawdę bogata i w zasadzie cały region można zwiedzać pociągiem, posiłkując się w niektórych przypadkach np. równie ekologicznym transportem rowerowym. W naszym przewodniku opisaliśmy kilka wybranych propozycji, ale nie wyczerpują one listy możliwości (kto wie, może będzie kolejna edycja?).

Tymczasem poniżej jeszcze kilka dodatkowych ciekawych kierunków podróży

- 1. Koleją po Warszawie** – a gdyby tak zwiedzać Warszawę kolejną? Co powinniśmy zobaczyć, gdzie powinniśmy, a gdzie możemy dotrzeć? Nasza propozycja to Warszawa industrialna, a przystanki po drodze to m.in.
  - a) Warszawa Centralna / Warszawa Śródmieście: **Stacja Muzeum, Pałac Kultury i Nauki** wraz z mieszczącym się w nim **Narodowym Muzeum Techniki**
  - b) Warszawa Ochota – **Stacja Filtrów Lidleya**
  - c) Warszawa Wileńska – **Fabryka Czekolady E. Wedel, Centrum Praskie Koneser i Muzeum Polskiej Wódki**
  - d) Warszawa Wschodnia – **Soho Factory, Muzeum Neonów**
  - e) Powiśle – **Elektrownia Powiśle**
- 2. Mazowieckie Letniska** – zapraszają na chwilę wytchnienia w otoczeniu pięknej przyrody. Korzystając z transportu kolejowego dojedziecie zarówno do magicznych nadliwieckich Urli, jak i do otulonej Puszcą Kozienicką Garbatki-Letnisko.
- 3. Milanówek** – miasto-ogród znane z jedwabiu (stynna na świecie Fabryka Jedwabiu) i słodkich krówek. Idealne na ciekawe wędrowki z historią w tle. Atmosferę miasteczka sprzed lat przywołuje kilkadziesiąt rezydencji i innych budynków o wartości historycznej, z których 31 znalazło się na specjalnym szlaku „Milanowskie Wille”. Warto też podążyć „Jedwabnym Szlakiem”.

- 4 Koleją na rower – Puszcza Kozienicka** – to ponad 350 km szlaków rowerowych przecinających pradawną puszcę. Bogate tereny leśne oraz zróżnicowanie tras pod względem przyrodniczym i historycznym to główne rowerowe atuty Kozienickiego Parku Krajobrazowego i jego okolic. Przemierzając je na rowerze odkryjecie uroki Doliny Środkowej Wisły, Doliny Radomki i Zagożdżonki oraz jezior Opatkowskiego i Kozienickiego.
- 5 W sercu Kurpiowszczyzny – Ostrołęka i okolice** – najdalej na północ wysunięta część regionu to unikalny pod względem kulturowym obszar Kurpi, kojarzony przede wszystkim z folklorem, którego symbolem jest kurpiowska wycinanka. Oferuje znacznie więcej niż doznania kulturowe.
- 6 Radzymin – doskonały na rodzinne popołudnie** – miasto Eleonory Czartoryskiej, o której pamięć jest w nim wciąż żywa. Zrewitalizowany park jej imienia wraz z zabytkowym Domkiem Ogrodnika to jedyna pozostałość po wzniesionym przez nią zespole pałacowo-parkowym. W Domku działa restauracja, obok której stoi postać księżnej karmiącej kaczkuski. Przy dużym stawie jest spory plac zabaw i ścianka wspinaczkowa.

INFORMACJE PRAKTYCZNE

Warszawski
Transport Publiczny

Koleje
Mazowieckie

Oficjalny serwis
turystyczny Mazowsza

- » **WARSZAWA** – Centrum Warszawskiej Informacji Turystycznej****, Stołeczne Biuro Turystyki, Pałac Kultury i Nauki (wejście od ul. Emilii Plater) pl. Defilad 1, 00-901 Warszawa tel. +48 503 033 720, www.warsawtour.pl
- » **WARSZAWA** – Warszawskie Centrum Informacji Turystycznej** Pl. Zamkowy 1/13, 00-267 Warszawa tel. +48 22 635 18 81, www.wcit.waw.pl
- » **PŁOCK** – Centrum Informacji Turystycznej*** ul. Stary Rynek 8, 09-400 Płock tel. +48 24 364 99 90, www.turystykaplock.eu
- » **SIEDLCE** – Centrum Informacji Turystycznej*** ul. Pułaskiego 7, 08-110 Siedlce tel. +48 535 068 593, www.pttksiedlce.pl
- » **RADOM** – Centrum Informacji Turystycznej (UM)** ul. Rwańska 16, 26-600 Radom tel. +48 48 362 05 36, www.radom.pl
- » **RADOM** – Centrum Informacji Turystycznej (MOSiR)*** pl. Dworcowy 2, 26-600 Radom tel. +48 48 360 06 10, www.cit.radom.pl
- » **ILŻA** – Punkt Informacji Turystycznej – Centrum Kultury i Turystyki** plac 11 Listopada 2, 27-100 Ilża tel. +48 537 458 111, www.turysta.ilza.pl

- » **KORCZEW** – Punkt Informacji Turystycznej* ul. Księdza Brzóska 20a, 08-108 Korczew tel. +48 25 631 20 22, www.tygielodolinybugu.pl
- » **KOZIENICE** – Punkt Informacji Turystycznej Kozienickiego Domu Kultury**** ul. Warszawska 29, 26-900 Kozienice tel. +48 48 611 07 50, www.dkkozienice.pl
- » **MOŚCIBRODY** – Punkt Informacji Turystycznej** ul. Mościbrody 52, 08-112 Mościbrody tel. +48 600 369 056, www.dwormoscibrody.pl
- » **NOWY DWÓR MAZOWIECKI** – Centrum Informacji Turystycznej**** ul. Bałki Murmańskiej 164, 05-160 Nowy Dwór Mazowiecki tel. +48 664 775 326, www.3rzeki.pl
- » **OSTRÓW MAZOWIECKA** – Punkt Informacji Turystycznej* ul. 3 Maja 68, 07-300 Ostrów Mazowiecka tel. +48 29 645 71 00, www.powiatostrowmaz.pl
- » **PUŁTUSK** – Punkt Informacji Turystycznej w Pułtusku przy Muzeum Regionalnym** ul. Rynek 43, 06-100 Pułtusk tel. +48 23 692 51 32, www.pultusk.pl
- » **SANNIKI** – Punkt Informacji Turystycznej*** ul. Warszawska 142, 09-540 Sanniki tel. +48 24 268 11 08, www.ecasanniki.pl
- » **SZYDŁOWIEC** – Punkt Informacji Turystycznej*** Rynek Wielki 5a, 26-500 Szydłowiec tel. +48 48 326 20 54, www.szydlowiec.pl
- » **WARKA** – Punkt Informacji Turystycznej w Muzeum Pułaskiego** ul. K. Pułaskiego 24, 05-660 Warka tel. +48 48 667 22 67 www.muzeumpulaski.pl
- » **ŻYRARDÓW** – Centrum Informacji Turystycznej*** ul. 1 Maja 45, 93-300 Żyrardów tel. +48 46 854 24 24, www.ckzyrardow.pl

SPIS TREŚCI

Mazowsze Serce Polski	2
O Kolejach Mazowieckich.....	3
1 W rytmie Świdermajera – Otwock i okolice.....	4
2 Przygoda na wąskich torach – Piaseczno	8
3 Koleją na tramwaj czyli do Siedlec przez Mrozy	12
4 Płock idealny City break	16
5 Wsi spokojna, wsi wesoła czyli mazowieckie skanseny.....	20
6 Radom zaskakuje	24
7 Z historią w tle – Warka i Sulejówek	28
8 Industrialne klimaty – Żyrardów	32
9 Koleją na rowery – Jezioro Zegrzyńskie nie tylko dla wodniaków...	36
Koleją – gdzie jeszcze warto pojechać?	40
Informacje praktyczne	42

Mazowsze.
serce Polski

Mazowsze >> **do organizacji
pozarządowych**

FUNDACJA
TERAZ MAZOWSZE

Wydawnictwo opracowane i wydane w 2025 roku przez Fundację TERAZ MAZOWSZE - www.terazmazowsze.eu
w ramach realizacji projektu pt. „KOLEJ na MAZOWSZE – kolejną na weekend – przewodnik turystyczny”.
Zadanie publiczne sfinansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego.